

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Hegedüs István.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, DR. FERENCZI ZOLTÁN, RIEGER JIMRE.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakása bel-farkasutca 15. szám); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútcá, 7. sz. a.) küldendők.

Hasznos tanulságok.

A néptanítók országos gyűlése biztosítottak tekinthető. Ez egyszerű tény, ha kiegészítjük azon köz-tudomásra jutott másik tényvel, hogy a néptanítói köz-vélemény képviselői alapon történendő nyilvánulása elé gördült akadályok nagy részt elhárították vagy mielőbb el fognak hárittatni: lehetetlen nem érezni azt az eme-lő érzetet, melyet a magasb erkölcsi célok felé törek-vő egyének szövöttezése ébreszt föl. A szolidaritás ter-mékenyítő ereje hatja át az egymagára hagyatottságá-gában és elszigeteltségében oly szűk hatáskörre szori-tott néptanító kebelét.

De a társadalmi élet elengedhetetlen feltételt szab minden hatalom gyakorlása elé. A néptanítók nagy tö-megének közakarata közmívelődési fejlődésünk egyik tényezőjévé van hivatva válni; közakarata hatalom: te-hát e hatalom gyakorlásának is feltételei vannak. E feltételekről szándékom egyetmást elmondani a lehető pár-tatlansággal és igazságra törekvő indulattal.

Köztapasztalati tény, hogy a művelődés forrásai, eszközei napról-napra gyarapodnak. A néptanítói pálya nagy göröngyeit is csak törögetik részint a kormány jó szándéka és egyes intézkedései, részint a társadalmi erők szövöttezése, bár ez utóbbi még nagyon kevés eredményt tudott felmutatni. A néptanítók művelésére célzó eszközök: jó tankönyvek, olcsón megszerezhető olvasmányok és taneszközök, egyleti élet fejlesztő, éb-resztő és érlelő hatása is megteszik a magukét. A mód-szertani eljárás szűk mesgyéi kezdenek járt uttá széle-sedni, melyen a tájékozatlanabb és gyarlóbb erők is csak eligazodnak valahogy: és mégis, mind e felsorolt és még bizonyosan kiegészíthető tényezők mellett is, melyek közt a nagyon is tultermelésnek indult tanügyi hirlapiradalom is fontos helyet foglal el, az egészséges közszellem helyett a néptanítói köröknél sokfelé hu-zást; alapos reform törekvések helyett tájékozatlan és frázisokba burkolt érthetetlen célok nagy hangú jel-

szavai utáni kapkodást; vállvetett munkássággal elér-hető gyakorlati eredményekre irányzott fáradhatat-lan tevékenység helyett az olcsó dicsőség, a pártoskodás üzelmait, a félreértetés és elnyomatás erőtlén panaszát találjuk országszerte. A hasznos kalauzolásra hivatott, de nagyobbára szellemi és anyagi tengődésre kárhozta-tott tanügyi közlönyök meglehetősen széthuzó zürzavaros hangokat hallatnak. Ha a néptanítók országos közvéle-ményét e hangokból akarnók megítélni: bizony szomo-rú és elesüggesztő következtetésre jutnánk. Az igazság őszinteségével akarunk szólni, mert ha igaz az, hogy a természet törvényeit bármiképen megkísértenők felfor-gatni, azok hatalmas következetességgel diadalmaskod-nának hiu törekvéseink felett: igaz az is, hogy az igaz-ság eltakarása, sőt célzatos fordítása, az üres, tartal-matlan törekvésnek szép frázisok czifra köntösébe öltöz-teése által nem fog kitérítettetni fenséges utjából, mely fájdalom! nem egyszer köz romlás felett vezet el.

Hiába kerülgetjük a dolgot, himezetlenül ki kell mondanunk, hogy a uéptanítók jelentékeny része és pedig az, mely legtöbbet hivatkozik a néptanítók or-szágos hatalmára, e hatalommal járó súlyos felelősség tudatára nem emelkedett.

Mit értek e felelősség alatt? Először annak belá-tását, hogy a néptanítók azért szövötteznek egyletek-ké; mert nehéz életviszonyaik miatt a társadalommal szemben teljesítendő kötelmeik minél eredményesebb gyakorlása csak úgy válik lehetővé, ha az egyesülés ereje az elszigetelt erőtlenséget támogatja, gyámolítja. Mert a néptanító az értelmiség és a nép között alkotja a láncszemet, ez állás okozza, hogy vagy a nép elítéleteinek fele lősség nélküli tolmácsa, a népkegy hajhászója lesz; vagy a pártfogás és kegykeresés lealá-zó szerepére süllyed élet feladata. Az egyesülésnek te-hát erőt kell adni az elszigetelten, a mostoha anyagi viszonyok közt összeroskadó egyéni gyengeségnek.

De épen e pontnál akarom az egyik hasznos ta-nulságot levonni. Az egyesülésnek épen csak a nép ér-

telmi és erkölcsi színvonalának emelése érdekében kell történnie. Mily messze esik az erkölcsi lassu átalakítást célzó munkásság a közoktatási politika kérdéseinek vitatásától! Mily messze vezet e nehéz célra vivő úttól a társadalmi — bizony a néptanítók bölcsesége által meg nem oldható fejtvények (problemák) tanácskozás tárgyává tételétől! Mily messze tévelyít a helyes iránytól a társadalommal szemben nem egyszer tanusított követelő fellépés: a nagy reformok könnyelmű és bizony nem egyszer éretlen hangoztatása!

A néptanító a maga szűk hatáskörét, társai hasonló hatáskörével egyesítvén, a jól betöltött életfeladatok így létesített nagymérvű szövetkezése: hihetetlen eredményeket viv ki. De ez eredményt nem rögtönösen lehet szemlélhető alakban valósítani: a népszellem egészséges irányban fejlesztésében áll az. De az egyes soha se higgye, hogy féltékenyen táplált hiúságának előtérbe tolása ne vetné hátrább a közös törekvés által elérhető céltól. Ime: a felelősség. A néptanító első kötelem: szerény köréből ki nem lépve tisztán erkölcsi téren hatni a társadalom emelésére, javítására.

Ha a népnevelési egyletek létesülnének, a néptanítói egyletek egyetértő közvéleménye lenne hivatva az anyagi akadályoknak így megkönnyített elhárítása által nyert tért annál több buzgalommal elfoglalni, hogy fent jelzett erkölcsi irányban hasson és működjék.

És minő erkölcsi célra törekednek a néptanítók hivatásukhoz képest? A nép értelmi és erkölcsi haladását az által előmozdítani, hogy az újabb nemzedék jobb, nemesebb legyen; a józan ész szava iránt fejlődjék érzelme, a szenvedély láza vesztse előtte hiú és csábító bűbáját; az erkölcsi tökély magasztossága árasztan lelkében fényt; az igaz lelkesedés meletet.

Megnyerni a szülőket az iskola által kitűzött célra való közreműködésre. Megértetni velük a fegyelmezett akarat kimondhatatlan erkölcsi értékét. A templomban a szószékről elhintett vallásos eszmék termékenyítő hatását fokozni: a népkedély puhítása, megindítása, a népelme nyitása által.

Ez alkalommal a néptanítók nagy testületének fontos művelődési hivatásával egybefüggőleg az egyes néptanítókra háruló felelősségről kívántam szólni.

Más alkalommal talán többet.

Hegedűs István.

Az iskola levegője.

Pfeiffer János.

Az ember egész életén át szüntelen lélegzik, az az: levegőt szív tüdőjébe, s ismét kibocsátja. Valamint az orgona fuvó nélkül, épp úgy az ember is tüdő nélkül nem élhet; sem az egyik, sem a másik nem felelhetne meg hivatásának.

A levegő éleny, légeny és szénsav keverékből áll. még pedig a következő viszony szerint: 100 rész leve-

gőben van: 79·15 rész légeny, 20·81 rész éleny és 0·04 rész szénsav. Azaz átlag a levegőnek $\frac{2}{5}$ része légeny s $\frac{1}{5}$ része éleny. A levegőben foglalt változó mennyiségű vizgőzt s kis mennyiségű légeny könenyt, légenysavat stb. azok csekély mértéke miatt számításán kívül hagyhatjuk.¹⁾

Nagy hiba volna azt gondolni, hogy egy bizonyos térfogatu levegőnek mindig a fennebbi meghatározott részei vannak, ily határozott képzetet nem lehet felvennünk, mert a levegő a napnak minden órájában a hőmérsék, légnyomás, szél-irány stb. változásával változik. A fennebbi adatok 16° C. hőmérsékletre s 760 m. m. légsúlymérő állásra vonatkoznak, s csak egy általános képzet nyújtására szolgálnak.

Ámbár e két gáznem éleny és légeny közötti viszony majdnem mindig változatban, legyen a levegő bárhonnán véve, ezek mégis csak elegyet képeznek, s nincsenek vegyileg egyesülve mint az Oxigén Hydrogén a vízben; s ép azért machanikai úton egymástól igen könnyen elválaszthatók.

Az éleny, Oxigén (éltető levegő) azon tápszer, a mely életünk fenntartására okvetlen szükséges. Tüdőnkbe beszívott levegő élenyének egy részét a vérnek adja át s azzal chemiailag egyesül. E vegyi folyamat egyik terménye a szénsav, rögtön kiloheltetik, más terményei pedig a szénsavas és légenysavas sók, hydratok stb. egy ideig a testben tartatnak vissza, s vagy annak felépítéséhez hozzájárulnak, vagy anyagrészeinek kicserélődését eszközlik.

E chemiai egyesülésnél, mint minden chemiai egyesülésnél — meleg képződik. Tüdőnkbea végbemenő vegyfolyam nem egyéb égésnél; a beszívott lég élenye a táplálék szénenyével ép oly egyesülésre lép, mint a gyertya égésénél annak szénje a lég élenyével; s mindkettőnek a főterménye: szénsav és víz.²⁾ Nemcsak költői értelemben mondja Faraday — lehet az ember életét fáklához hasonlítani, de valóságban is; mert e hasonlatosság tényleg fenn áll.

Midőn irok, tudómben fejlődő meletet pazarlom; még pedig a melegnek egy részével mozgásba birom hozni jobb kezemet, s más részével gondolataimat szedem össze s érzék szerveimet tartom ébren.

Egy ember 24 óra alatt 210 gr. szenet éget el

¹⁾ A vizgőz tartalma a hőmérsék szerint változik. Egy bizonyos hőfoku levegő csak meghatározott mennyiségű vizgőzt bír felvetni s akkor telítettnek mondjuk a levegőt: így pl. egy köbméter levegő 8° C. mérséklet mellett 8·23 gr., 12° C.-nál 10·5 gr., 15° C.-nál 12·7 gr., 18° C.-nál 15·2 gr., 24° C.-nál 21·5 gr. stb. vizet képes felvetni. A telítés határa a hőfok növekedésével növekszik. A telített levegő vizgőze meghűlés alkalmával eső, hó stb. alakjában lecsapódik. Az ammoniák tartalom: 100,000 rész levegőben 1 rész ammoniak.

²⁾ E meggyőződésre csak a múlt század vége felé jöttek. Mayov észre vette, hogy a gyertya égésnél fogy a lég élenye; Rutherford pedig a vegyfolyam utáni törvényét: a szénsavat. Ezzel megczáfoltatott az ez előtt divott általános hiedelem, hogy a levegőt csupán vérünk lehütése céljából leheljük be.

tüdőjében.³⁾ Ez természetesen igen változó, s attól függ első sorban, mennyit kell égetnünk, hogy fenntarthatjuk 37° C. állati meleget; többet kell hideg földön, mint az aequator alatt; ezzel aztán meg van egyszersmind az is magyarázva, miért kell a hideg északon széneny tartalmu zsiros táplálékkal élni, s miért tiltotta be Mózes a zsiros, szénenydús disznóhus evését. Természetesen a test a hideg északon — hol kisugárzás által sokat veszít melegéből — sok szénenyt szükségel, hogy azt tüdőjében elégetve, a megélhetéshez megkívántató 37° C. állati meleget megteremthesse; a déli tartományokban, hol a test még meleget vesz fel, főlöseges sőt ártalmas az ilynemű életmód. A tüdőben elégetendő széneny mennyisége függ továbbá attól is, mily munkával foglalkozunk. Minél nagyobb, több munkát kell végeznünk, annál nagyobb e munka előállításához megkívántató meleg szükséglet, s ennél fogva annál nagyobb mennyiségű széneny kell elégetnünk, hogy az alkalmilag megkívántató munkára alakítsuk. E körülmény magyarázza meg, miért szorúl az erőmunkával foglalkozó egyén több szénenydúsabb táplálékra, mint az ki nyugalmas életet él.

A tiszta élelyben nem lehet az embernek megélni.

Tiszta élelylégben az életerő élénkebb, az elevenesség nagyobb, az ütér lüktetése gyorsabb; de erre csakhamar bágyadtság következik, végre maga az élet is megszűnik, mint azt amaz állatokon tapasztaljuk, melyek üvegharang alatt tiszta élelyt szívnak. Smidt Eduárdnál saját magán tett kísérletek után, a tiszta élely az anyagcserét 10 százalékkal növelte.

Az élely eme heves hatásának mérséklését, a közöje kevert légey, Nitrogén (fojtó levegő) eszközli, mely magában véve eléghetlen tulajdonságánál fogva a légezésre egészen alkalmatlan.

A légeynek feladata azonban relative nem kevésbbé fontos, mint az élelyé.

A szénsav, mely kis mennyiségben mindig meg van a levegőben (100 térrész levegőben 0.04 térrész szénsav), mint égés terménye kileheltetik a tüdőből. Oly arányban, mint a levegőben van, ártalmatlan az egészségre; de mihelyt megszapordik, mint pl. a zárt termekben, hol sok ember van együtt, főleg világításnál, mely szintén sok élelyt emészt fel⁴⁾ pinczékben hol bor forr stb. halálhozó.

A ki és belehelt levegő között, milyenségre nézve nincs különység, az alkatrészek csupán mennyiségi különbséget tüntetnek fel. A ki és belehelléskor történő gázcserét — Kühné szerint — a következő táblázat mutatja:

	Légey	Élely	Szénsav
100 térrész kör. levegőben van	79.15	20.81	0.04 térrész
100 térrész kileh. lev. van	79.55	16.66	4.38 „

³⁾ Egy ember óránként átlag 20 liter szénsavat lehel ki, minek 106 gr. szén felel meg.

⁴⁾ Egy gázláng 200 liter, egy közönséges fagygyugyortya 15 — 20 liter szénsavat fejleszt óránként.

Tehát a belehellétt körlég élelye a légezés folyamata alatt, térfogatának $\frac{1}{5}$ részét veszti, míg a szénsav térfogata 100 szor nagyobboldott.

Ezek előre bocsátása után meggyőződhattunk, hogy a folytonos légezés által a levegő alkatrészeinek mennyilyeges arányát mennyire megváltoztatjuk, s az által mennyire rontjuk; áttérhetünk az iskolai levegőre s vizsgáljuk meg: mi történik ott azzal, mennyire romlik meg, mily mértékben felel meg egészségi szempontból a testi nevelés céljainak s ebből kifolyólag mi tévők legyünk, hogy túl elromlását megakadályozzuk?

Az 1868. XXXVIII. törvényczikk elrendelte, hogy az ujonnan épült iskolákban minden egyes gyermekre 0.8—1.2 □ méter tér számítandó. Hogy megtudhasam, mily tömegű levegő áll az iskolában a gyermekek rendelkezésére, az 1.2 négyzet métert veszem zsinor mértékül, noha jól tudom, hogy a valóságban ennél sokkal kisebb térrel is megelégesznek, mert már a valás s közoktatásügyi miniszterium által kiadott „Népiskolai épülettervek“ is, a legjobb berendezés mellett 0.97 □ méterrel megelégesznek, az az: 0.23 négyzet méterrel kevesebbel, mint a törvény követelte maximum. A törvény 60—80 gyermeket számít egy tantemremre; én a minimumot a 60 gyermek létszámot veszem zsinormértékül, hogy számításaim által jobban közelítem meg a valóságot.

Felvett adataim szerint, az iskolának 72 □ méterrel kell birnia. Az iskolaterem magassága, mint az a „Népiskolai épülettervekben is ajánlva van, legezéliserübb, ha meghaladja a 4.4 métert. Ezek után, az egészségi szempontoknak legjobban megfelelő calculusokat véve fel, egy 60 gyermeket befogadó tanterem köbtartalma átlag 316.8 köbméterre tehető. E 316.8 köbméterből mindené egycs gyermekre átlag 5.3 köbméter levegő számitható.

(Folytatása következik.)

Az ötödéves fizetés-pótlék.

Lapunk közelebbi számában tett ígérötünkhöz képest az alábbiakban közöljük a közoktatásügyi miniszter urnak a mult év december hó 15-ről kiadott (32,944 számu) rendeletének a néptanítókra vonatkozó pontjait:

1. §. Az állami tanító- és tónitónőképezdei rendes és segédtanárok, rendes és segédtanitónék, rajz- és szépirás, zene és énektanitók, tornamesterek és gazdaszonyok, ha ez utóbbiak egyszersmind okleveles és tényleg működő tanitónők is, valamint az ezen képezdékkel kapcsolatos gyakorló iskolai tanitók, továbbá a róm. és gör. kath. képezdéknel alkalmazott azon tanárok, kik fizetéseiket a magyarországi tanulmányi alaptól nyerik, ugyszintén az országos izrael. iskolai alaptól díjazott izraelit. tanítóképezdei rendes (esetleg segéd) tanárok és gyakorló iskolai tanító; végül az álla-

mi és államilag segélyezett községi elemi, felső nép- és polgári iskolai rendes tanítók és tanítónők ötödik évi pótlékokban részesítettnek.

2. §. Az állami elemi és államilag segélyezett községi elemi, felső nép- és polgári iskoláknál alkalmazott rendes tanítók és tanítónők ötödik évi pótlékának megállapításánál csak az említett iskoláknál rendes és segédtanítói (tanítónői) minőségben megszakítás nélkül töltött szolgálati idő vétetik figyelembe.

3. §. Azon rendes tanítók és tanítónők ötödik évi pótlékának megállapításánál, kik a 2. §-ban említett iskoláknál már az 1869. év kezdetétől folytonosan működnek és az alább körülírt minősítéssel bírnak, a szolgálati idő ugyancsak az 1869. évtől, illetőleg a hivatalos eskü letétele, vagy az állomás tényleges elfoglalása napját követő hó elsejétől számítatik, ellenben az 1869. év előtt töltött szolgálati idő egyáltalán nem számítható be.

A később alkalmazott tanítók és tanítónőknek az ötödik évi pótlékai megállapításánál alapul veendő szolgálati ideje, szintén az eskü letétele s illetőleg a tanítói (tanítónői) állomás elfoglalása és működése megkezdése megkezdése napját követő hó elsejétől számítatik.

4. §. Ha valamely tanító, ki a 2. §-ban megnevezett iskolák egyikénél alkalmazva volt, onnan távozván, felekezeti, vagy államilag nem segélyezett községi népoktatási tanintézetekbe megy át, de időfolytával ismét állami, vagy államilag segélyezett községi elemi, felső nép- vagy polgári iskolánál foglal el tanítói állomást; a felekezeti, vagy államilag nem segélyezett népoktatási tanintézeteknél töltött szolgálati idő, szolgálat megszakításnak tekintetvén, a 2. §-ban említett iskoláknál korábban töltött szolgálati ideje az ötödik évi pótlék megállapításánál figyelembe nem vétetik.

5. §. A kik a tanítói pályáról leléptek, de később oda ismét visszatérnek, azoknak a lépések előtt töltött szolgálati ideje csak azon esetben számítatik be az ötödik évi pótlék megállapításánál, ha kimutatják, hogy egészségi állapotuk, vagy hasonló, tőlük nem függött rendkívüli körülmények által kényszerítve hagyták oda a tanítóságot; azonban a tanítói pályán említett körülmények miatt nem töltött idő egyáltalán be nem számítható.

8. §. Helyettesi minőségben eltöltött szolgálati idő egyáltalán nem számítható be.

10. §. Ha az állami, vagy államilag segélyezett községi elemi, felső nép- vagy polgári iskolai tanító (tanítónő) tanító- vagy tanítónő-képezdek valamelyikéhez rendes tanárrá, vagy rendes tanítónővé nevezetik ki, ezen esetben az ötödik évi pótlékok megállapításánál az elemi iskolánál töltött szolgálati három év képezdei két évnek, a felső nép- vagy polgári iskolánál töltött két év pedig képezdei egy és fél évnek vétetik.

14. §. Oly állami vagy államilag segélyezett községi elemi, felső nép- és polgári iskolai tanítók és tanítónőknél, kik alkalmaztatásukhoz tanképesítéssel nem bírtak, de az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 102. §-ban határidőül megszabott egy. s legfeljebb két év leforgása alatt képesítettnek és véglegesítettnek, a képesítés és véglegesítés előtt ideiglenes minőségben töltött idő az ötödik évi pótlék megállapításánál beszámíttatik.

Ellenben, ha a képesítő vizsgálatot az idézett §-ban meghatározott időn túl állották ki, ezen vizsgálat letétele előtt töltött szolgálati idő a mulasztás kellő indoklása esetén csak a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium kivételes engedélye alapján számítható be.

Hasonlóképen beszámíttatik az 1. §-ban említett tanító- és tanítónők képezdeknél, valamint az azokkal kapcsolatos gyakorló iskoláknál alkalmazott, és a jelen szabályzat értelmében különben ötödik évi pótléokra igényvel bíró tanítószemélyzet által ideiglenes minőségben töltött szolgálati idő is, ha idő folytával állomásaikon föltétel nélkül véglegesítettnek.

17. §. Az 1. §-ban megnevezett tanító- és tanítónők képezdei rendes tanárok és tanítónők ötödik évi pótléka, tekintet nélkül a fizetésre, melyet élveznek, 25 évig bezárólag öt évről öt évre 100 forintban, a segédtanárok és segédtanítónők, továbbá az ötödik évi pótlékra igényvel bíró rajz- és szépírási, zene és énektanítók, tornatanítók és gazdasszonyok, ha ez utóbbiak egyszersmind okleveles és tényleg működő tanítónők is, szintén 25 évig bezárólag öt évről öt évre törzsfizetésüknek 10 %-tőljában állapíttatik meg.

18. §. Az állami, vagy államilag segélyezett községi elemi, felső nép- és polgári iskoláknál alkalmazott rendes tanítók részére 30 szolgálati évig bezárólag öt évről öt évre törzsfizetésük 10 %-tőlja állapíttatik meg ötödik évi pótlékok fejében.

T Á R C A .

Rousseau a nevelésről

a „Nouvelle Héloïse“-ben.

(Vége.)

Az oktatás legyen gyakorlati és természetszerű. Az emlékező tehetség gyakorlása többi közt az itélő

képesség fejlesztése szempontjából is szükséges. Az emlékezet és értelem egymással viszonyban van. Ha emlékezetünket érdektelen szóhalmazzal terheljük ez az értelem rovására történik. Az emlékezet fejlődik a gyermeknél legkorábban, s ezt lehet legkönnyebben művelni. Sajnos, hogy ép az emlékezet művelésénél tapaszt-

talhatni a legtöbb ferde eljárást. Mily helytelen például azon általános szokás, hogy az idegen szavak egész halmazát taníttatják be a gyermekkel, mielőtt még anyanyelvén helyesen ki tudná magát fejezni. Taníttatnak oly nyelveket, melyeken sohasem fog beszélhetni.

Ép ily helytelen, hogy oly verseket tanítanak be, melyeknek tartalmát a növendék nem érti; továbbá, hogy szellemét oly tantételekkel nyüggözik le, melyekről fogalommal nem bírhat, a végre, hogy naponként az idegen város, folyó, hegy és más efféle nevek egész hosszú sorát magoltatják be.

Ilyen eljárással az értelem rovására fejlesztjük az emlékezetet.

Korántsem az uralkodók származási tábláinak, a történelmi rideg évszámoknak, s ezekhez hasonló s a gyakorlati életre értéktelen dolgok betanulásáért adott a természet a gyermeknek oly fogékony értelmet, hanem azért, hogy a későbbi jólétére szükséges s tetteinek zsinormértékeül szolgáló ismereteket elsajátíthassa, s maradandólag lelkébe vésse. Nemcsak a könyvek, hanem a gyermek környezetében levő személyek és tárgyak egyaránt művelik az emlékezetet. De mivel a tárgyak nagy tömege körbeveszi a növendéket, a szülő vagy nevelő kötelessége e tárgyhalmazból ismertetés végett csak a később szükségeseket választani ki. Ilyen eljárás mellett nem lehet félnünk, az emlékezet túltöméséről.

A gyermek hajlamait egy gondos anya tetszése szerint vezetheti, vágyainak oly irányt jelölve ki, hogy maga ohajtson egy vagy más dolgot megtanulni.

Érdekesen adja elő ezután Julia, hogy miként ébreszté fel fiában a vágyat az olvasás megtanulására. Ez érdekes részletet következőleg mondja el:

Midőn gyermekemet unatkozni láttam, elhatároztam magamban, hogy szorakoztatásul Lafontaine meséiből olvasok fel neki egyet-egyet. Egy ily alkalommal kérdé tőlem, hogy vajjon a hollók tudnak-e beszélni? E kérdésre beláttam, hogy a hazugság és a mese közötti különbséget bajosan fogom gyermekemmel megértetni. Meggyőződtem, hogy az ilyen mesék nem a gyermekeknek, hanem csakis a felnőtteknek valók, továbbá, hogy a gyermeknek mindig csak a valót szabad előadni. Ez okból Lafontaine meséi helyett, a bibliai tárgy érdekes s e mellett tanulságos elbeszéléseket vettem elő. Az érdeklődést felkeltve, igyekeztem ez elbeszéléseket növendékemre nézve néhülözhetetlenekké tenni. Ezenkívül magam is készítettem érdekes alkalmi mi beszéyleket. E beszéylek s elbeszéléseket egy képekkel díszített könyvbe irtam le, melyből a kínálkozó alkalommal egy-egy részletet fölolvastam. Gyakran a legérdekesebb részletnél abba hagytam az olvasást s valami munkához fogtam. Fiam szerette volna a történet folytatását tudni, a családtagokat s a cselédeket rendre kérte, hogy folytassák a fölolvast, de parancsom-

ra e kérelmét a sürgösebb munka ürügye alatt, senki sem teljesítette. Kíváncsisága ki nem elégítettén, tehetetlenségének tudata nagyon bántotta, s most a legalkalmasabb időben, azt tanácslá neki egyikünk, hogy tanuljon meg olvasni, hogy mások segélye nélkül végig olvashassa e szép történeteket. E tanács tetszett fiamnak, s maga kért fel arra, hogy tanítsuk őt meg olvasni. A tanulásvágy föl levén ébresztve, a kezdet nehésségeit könnyű volt legyőzni, s így nagyon hamar megtanult olvasni. A siker azon elhatározásra indított, hogy fiamat a szükséges ismeretek elsajátítására, mindig hasonló módon ösztönözöm. Az ismeretekhez ne a könyvekből, hanem a tapasztalat alapján jusson a gyermek. Gondolatokkal s ne pusztá szavakkal töltsük meg lelki tárházát, s éppen ez okból, a könyv nélkülytetést teljesen mellőznünk kell.

A hittan tantételeit sem tanítom könyvből. Az imádságot reggel- és esténként hangosan végzem gyermekeim előtt, s így megtanulhatják, a nélkül, hogy erre kényszeríteném. A kátékizmust sem könyv nélkülytetem, mert nem akarom, hogy hitők pusztá szóhalmaz legyen. A vallást nemcsak tudni, hanem hinnünk is kell; de csak azt hihetjük, a mit felfogni képesek vagyunk.

A fennebbieken adtuk elő nevelési rendszerének főbb vonalait. E rendszer, ugymond, természetszerű, mely a lelki tehehetségek szabad fejlődését biztosítja, nem korlátozom gyermekeimet, kik viszont nem élnek szabadságukkal. Testök és lelkük egyaránt szabadon fejlett. A szolgáltság nem alacsonyítja le, önzéstől mentek, nem tartják magukat befolyásos teremtményeknek, hanem csak szabad, boldog gyermekeknek. A környezet jó példaadása biztosítja jellemök helyes irányu fejlődését. Nem tudákosak, de nem is balgák. A rosra nincs hajlamok. A gyermek természeténél fogva jó, s hibáinak mi vagyunk okozói. A nevelésnél a természet által kijelölt utat követve a jellem megtartja eredeti egyszerűségét.

Hogy az anya nevelői tisztét helyesen tölthesse be, a segédkező körülményeknek is kedvezőknek kell lenniök. Az atya tevékeny közreműködésén kívül az egész környezetnek a gyermekekkel való bánásmódja elveimmel megegyező. De mindezekmellett a gyermekek-től is némi arravalóságot kell föltételeznünk.

Igy ha a természet és körülmények együtt működnek, a nőnek csak akarai kell, s anyai tisztét könnyen teljesítheti.

Az előadottakban tárgyaltuk Rousseau-nak a nevelésre vonatkozó nézeteit, melyeket a „Nouvelle Héloïse“ című regényébe szó bele. Ez elvek részletes kidolgozását az „Emile“-ben adja elő, mely mű az újabb nevelésnek egyik alapvető munkája.

Rieger Imre.

IRODALOM.

„Magyar Nyelvkönyv a népiskolák III. osztálya számára. A csongrádmegyei tantestületek (alföldi tanító-egylet) egyesületének megbízásából. Irta Nagy János a szegedi polgári fiskola igazgatója. Szeged. 1881. Kiadja Traub B. és társa. 8. r. 55 l. Ára 20 kr.

(Vége.)

E kis könyvnek előnyei s hátrányai is olyneműek, a milyenekkel a III. oszt. „Nyelvkönyv“-ében találkoztunk; azért bővebb fejtegetés nélkül elégnek tartok egynehány példát felhozni állításom igazolására. Előre is kijelentem, hogy ezen kis könyvet is használható kézikönyvnek tartom. Jól tette Sz. hogy szakított már az ige módjainak régiebb felvételével, nem beszél határozatlan módról, nem mondja az óhajtv. feltételes mód jelen idejéről s multjáról, hogy azok a foglaló mód félmult és régmult idői. Általában az igéket a nyelvészet újabb vívmányainak szemmel tartásával tárgyalja. Azonban nem hiszem, hogy sokat nyerjünk, ha a rendhagyó elnevezés helyett ezt vesszük fel: „a harmadik személyű tőalakkal nem egyező igető k.“ Nem tagadhatni, hogy előny lenne, ha a szót ugy lehetne mindig választani, hogy utaljon egyszersmind a szó által kifejezett fogalom tartalmára. De ez sok nehézséggel jár s azért azon elvből indulva ki: verba valent usu, nincs miért tartózkodnunk tulságosan a kevesebbet mondó, de egyszerűbb kifejezésektől sem. Szerző figyelemmel kísérte ugyan az újabb nyelvtanokat, de úgy látszik igyekezett szom előtt tartani azt is, hogy a tankönyvirónak nem feladata nagyon méhon kapni minden újításon, sőt jobb mindig megvárni, hogy lehetőleg tisztuljanak meg a nézetek egy-egy feltűnőbb felfogásra nézve, mely az eddigi gyakorlattól elüt, a közönségesen ismert járt utról letér. Azonban még sem ment ettől egészen Sz. kézikönyve sem. Szerző sz. a beszédrészek jelentményeikre nézve nyolczfélék, u. m. főnevek, melléknevek, számnevek, névmások, határozók, kötő-szók, indulatszók. Ezen teljesen a régi alapon álló felsorolásból kihagyni a névelőt s névutót nem látom eléggé okadatoltnak. Megengedhetjük, hogy a névelő a mutató névmásból alakult, de jelenleg mégis más értelemben használjuk s más törvények szerint alkalmazzuk. Megtetszik ez azonnal, mihelyt a névelőt összeállítjuk a mutató névmással, mert a mutató névmás felveszi azon ragot, melylyel az utána álló név ragozva van, a névelő pedig rag nélkül áll a név előtt. Pl. Látom azt az embert. E mondatban az első „az“ a mutató névmás, a második „az“ a névelő; amaz felvette a tárgyragot, ez változatlanul áll a név előtt. Azt sem látom nagy előre lépésnek, ha a névutókat, míg a nézetek ezekre nézve teljesen meg nem állapodnak, minden megkülönböztetés nélkül a határozók közé sorozzuk s e szerint nem említjük fel, mint a beszédrészek egy sajátos tulajdonnal bíró osztályát. A névutókra nézve, ha a határozók közé sorozzuk is őket, nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a különbséget, mely mindkétféle névutót, de főleg a független névutót a többi határozószóktól megkülönbözteti. Ugyanis a független névutók mindig név után állanak s azokkal együtt fejezik ki a határozói viszonyt, a függő névutók már ma-

gukban is állhatnak ugyan az ige előtt, de a mellett azon sajátosságuk is meg van, hogy a neveket bizonyos ragokkal vonják maguk mellé. A határozók (igehatározók) állhatnak név nélkül az ige előtt s csak az igére látszanak vonatkozni, pl. ma tanul, itt tanul, jól tanul; de nem mondhatom: óta tanul, előtt tanul, szerint tanul. Aztán meg a névutók között vannak helyhatározók, időhatározók, s mikor ezeket egyenként beosztjuk a megfelelő igehatározók közé, mindenik külön-külön magával viszi azon közös tulajdonság mellett, melyet fent említettem s mely őt a többi határozószóktól megkülönbözteti, még azon másik közös jelleget is, mely szerint a névutó nemcsak az igét látszik jelezni, a mi az igehatározóknak tulajdona, hanem ezenkívül kifejezést ad azon viszonyoknak is, melyben bizonyos nevek egymással állanak s ezért is nevezték a névutót viszonyzóknak, mint a kötő-szót. Nem látok nyereséget abban sem, ha a visszahozó névmásokat egy osztályba tesszük (s. l.) a mutató névmásokkal, s azt hiszem, hogy a névmások ezen két faja közt eredetre, jelentésre, használatra nézve van annyi különbség, a mennyi érdemes arra, hogy közöttük határvonalat húzzunk. Nem gondolom, hogy nagy fáradságba kerüljön a tanítónak észrevétni a gyermekkel, hogy a mutató és vonatkozó (visszahozó) névmások között különbség létezik. Ha pedig e célját elérte, úgy egyelőre lépést tett azon általános cél felé, melyet a nyelvtanítás a népiskolában elérni óhajtv., az alaki képzés felé. Azt hiszem, hogy a kézikönyv mellett felhozható érvek között nem kicsiny jelentőségű lehet annak meggondolnisa, hogy az elemi iskolában nemcsak a gyermekek bírnak kevesebb fejlettséggel, mintsem hogy helyesen tudnának jegyezni; de még a tanítónak magának is nem kevés fáradságába fogna kerülni, annyira ügyelni minden kifejezésére, szavára, hogy a tanítás hevében, a fegyelmezés figyelem feszítő körülményel között minden pillanatban kész legyen egy oly kifejezés formával, melyet a tanítványok azonnal papírra tehesse. De ezen nézet, a mint egyfelől a kézikönyv jogosultsága mellett látszik szólni, úgy másfelől elengedhetetlen kötelességévé teszi a kézikönyvnek, hogy abban minden szó, minden mondat a maga helyén álljon s a következetlenségnek színe se legyen feltalálható. Szerzőt egy párszor rajta lehet kapni ily hibában. Pl. Nem következetes a „nevező“ szó használatában. Egyszer úgy tünteti azt fel, mint alanyesetet, máskor úgy, mint a nevek tőjét, s így aztán zavarban vagyunk, hogy mi is már a „nevező“ tulajdonképen, vajjon alany-e vagy szótó? A III. oszt. könyvéből azt tanultuk (20. l.) hogy a „főneveket, mikor beszédünkben mint alany fordulnak elő, alanyesetnek vagyis nevezőnek mondjuk“, miből az következik, hogy „alany“ és „nevező“ azonos fogalmak. Most a IV. oszt. könyvéből (4. l.) azt olvassuk, hogy a nevezői törtszámnevek e kérdésre felelnek: hány? mennyi? a miből megint, miután Sz. a nevezői számnevet zárjelbe téve a tőszámnév megnevezéssel akarja értelmezni, az a következtetés vonható le, hogy a nevek tője és nevezője, tehát a fentebbiek szerint alanyesete mind egyet jelentenek. Ezt pedig Sz. sem hagyhatja helybe, mert pl. száz, száznak, százat mindenik Sz. saját elnevezése szerint nevezői szám-

név; de a három közül mégis csak egyik lehet alany, a másik kettő sohasem. Ezen könyvben sem kerüli ki Sz. azon hibát, melyet a III. oszt. „Nyelvkönyv“-ben megjelöltem; nem tartja szem előtt az előzményben a későbbieket. Valamint a ragok előszámlálásánál s osztályozásánál azoknak jelentése s ezen alapon a mondatokban való felhasználása nyújthat legbiztosabb felosztási alapot s ezt szem előtt is kell tartani, ha azt nem akarjuk, hogy időt, erőt ok nélkül ne pazaroljunk el: úgy a kötő-szókat sem lehet csak úgy találmokra felsorolni. Mihelyt többet mutatunk be belőlük, azonnal szem előtt kell tartanunk bizonyos rendet az előszámlásban, hogy a gyermek az által is szokjék a logikai rendhez. A 7. lapon így számlálja elő Sz. a kötő-szókat: hogy de, és, is, mert- midőn, mikor, pedig, ámbár, vagy, ellenben, mivel, tehát, a hol, a mint, a mikép, azonban, különben stb. Ezek közül némelyek egymásmellé rendelt, mások alárendelt mondatokat s ezeknek különféle fajait kötik össze egymással, s ezen okból csakis e szerint sorolhatók elő a logikai rend megsértése nélkül. Nem szükséges az, hogy a tanító már itt megmagyarázza, hogy miért vannak az előszámlált kötő-szók az általa választott rendben elősorolva s miért nem másképen. Arra lesz idő későbbben. Most a rend csak arra való, hogy szokjék hozzá a gyermek szeme az egy természetű kötő-szókat együtt látni, majd megérthető lesz az, hogy miért kellett ennek így s nem másképen előadatnia. Az oly gondolatokat — így szól Sz. a 9. lapon, melyeknek kifejezése elegendő az alany és állítmány, tömondatnak nevezzük.“ Ezen meghatározás nehézkes és nem szabatos. Nehézkes azért, mert nem elégszik meg azzal, hogy a főmondatok, tehát a mondatnak fő jelzőjét értelmezze, a mi itt a meghatározás valódi célja lenne; hanem a helyett értelmezni akarja a mondatot is, a mire itt semmi szükség sincs. Hogy mi a mondat, azt már tudja a gyermek Sz. könyvéből is, mikor a mondat fajainak megkülönböztetésére kerül a sor. De ezen meghatározás azért sem helyes, a mit már a III. osztály számára írt könyvről szótamban megjegyeztem. A gondolat nem egy a mondattal. Ezt nem is kell vala újból megemlítenem, ha Sz. a mondatokról szóló meghatározásaiban mindkét könyvben következetesen így nem értelmezné a mondatokat. Ebben a részben is találkozunk itt, ott rossz kifejezéssel. Ilyenek: „Az igék azon részét, mely a jelentőmód jelen idő egyes számu harmadik személyt jelenti, harmadik személyű tőnek nevezzük“ 53. l. „Az igék azon részét. a hova az igeragokat adjuk, ragozási tőnek mondjuk.“ „Jár kifejezi a jelentő mód harmadik személyt.“ „Szép ruha lesz, mit a szabó varrni fog.“ „Az ikés igék személyragjai csak a jelentőmód jelen és történeti múltban, tovább a parancsoló, kötő és óhajtó mód jelen időben különböznek az iktelen személyragoktól.“ 61. l. „Az sz-et betoldó igék ezen hangot, csak a jelentő mód jelen időben veszik fel“ 67. l. Ifjú úr, ez összevonható így: ifjú 74. l. Ilyen hiba még több is van. De nem szaporítom a példák számát. Csak azt nem hallgathatom még el, hogy hibás példák methodikai felhasználását kétes eredményűnek tartom, mely épen úgy okozhat kárt, mint nem zárja ki annak lehetőségét, hogy néha cél-

ra vezet. A lélekben a külső benyomások mindig megteszik hatásukat s megtörténhetik ugyan, hogy a gyengébb s az akarat által ellensúlyozott képek lemerülnek a tudalom felszínéről, de adandó alkalommal, midőn a lélek elfelejti fegyelmezni nézetvilágát, ismét feltűnhetnek s éppen ott foglalnak helyet, a hol nem akarnók. Félreállíthatjuk ugyan őket ismét az utból, de nem pótolhatjuk vissza az elvesztett időt és erőt, melyet a helytelen képzetekkel küzdésre fordítottunk.

Összevonva mindkét könyvre nézve nézetemet azt mondhatom, hogy minden hiányaik mellett is több benőnk a jó oldal, mint a rossz. Módszere elég jó s anyagot ad a két könyv annyit, a mennyi az elemi iskolában bőven elég. Azonban elemi népiskolában a mi viszonyaink között 20—25 krt csupán nyelvtanra igen soknak tartok.

Fazakas József.

VEGYESEK.

— A III-ik egyetemes tanító-gyűlés végrehajó bizottsága eddigelé két gyűlésen tárgyalta a vall. és közoktatásügyi miniszter márcz. 9-ki rendeletére adott válaszfeliratot. Az ápril 3- és 7-én tartott két gyűlésen a javaslatra kiküldött albizottság előterjesztései fölött folyt a vitatkozás. Ezen albizottság többségének nevében Péterfy Sándor nyújtott be terjedelmes javaslatot; ennek ellenében Rill János különvéleménnyel állt elő. Amaz üdvözlí a miniszter rendeletét, szerényen de határozottan adja elő a tanítók óhaját s a miniszter által a végrehajtó bizottsághoz intézett kérdésekre a vidéki tanítóegyletek szervezése ügyében kimerítő feleletet ad; emez törvénysértésnek bélyegzi a miniszter intézkedéseit, kérdéseire a választ hol visszautasítja, hol kitér előlük s a tanítósnak egészen új alapokon tanítói karrá, vagy kamarává szervezését ajánlja. Sőt különvéleménye mellékkletéül Rill ur egy, az orsz. tanítói kar megalakítására vonatkozó törvényjavaslatot is készített s kérte a végrehajtó bizottságot, hogy a törvényjavaslatot még ezen ülészakban nyujtsa be a képviselőháznál, s kérelmezze annak törvényerőre emelését. Rill ur „bakafantoskodásainak“ kevés híve akad; harmad magával maradt különvéleménye mellett s az albizottság többsége nevében Péterfy Sándor által benyújtott javaslat fogadtatott el a részletes tárgyalás alapjául, melyet legott meg is kezdték. A fő kifogás a miniszteri intézkedés ellen, mit Péterfy is kiemelt, hogy központi testületről nincs gondoskodás. Továbbá önkényes és nem indokolt alapon vesznek részt a gyűlésben a képző-intézetek igazgatói és a tanfelügyelők közül kiválasztott tíz egyén. A hangulat után ítélve az egyetemes tanító-testület szervezése iránt a legjobb reménnyel lehetünk: mert képzelhetetlennek tartjuk, hogy a közoktatásügyi miniszter úr ne épen a néptanítók közakarata megtudásának lehető legalkotmányosabb módját kívánja megtalálni és az erőszakolás által a lehető sikert előre kockára tenni célszerűnek vélné.

— A szolnok-dobokamegyei tantestület bethleni körének f. évi április hó 6-án saját színhelyén tartott gyűléséről egy Rettegről kapott tudósításból hely szűke mián csak a következőket közöljük: Glosz Samu málomi állami iskolai tanító egy a mult gyűlésen kiadott neveléstani értekezést olvasott fel az általa készített bírálattal együtt. A mű írója a bírálatot nem találván elég méltányosnak, hogy arra ellenérveit szabatosabban megtehesse, ellenbírálatra kérte ki, mi azonnal ki is adatott. Péter Vilmos felőri állami iskolai tanító az I-ső osztályban gyakorlati tanítást tartott az irva-olvasási előgyakorlatokból, mit annak szokásos megbírálása követett. A tanítás elég sikerültnek volt nyilvánítható. Levelező tekintettel a gyakorlati tanítással járó nehézségekre, ajánlja, hogy mindig azon tanító tartson gyakorlati tanítást, a ki a gyűlés tartás helyén tanító, mely indítvány nem felel meg a gyakorlati tanítások különben kitűzött céljának, hogy a különböző módszertani eljárások összehasonlításából tanulást lehessen levonni. Ezután Szabó Lajos bethleni tanító tartott saját osztályában gyakorlati tanítást a földrajzból, mely teljesen sikerültnek nyilvánított. Elnök több keblü ügy elintézéséről tett jelentést, s egyuttal tudatta, hogy a körnek jelenben 45 frt 55 kr. készpénze van s ezen kívül 3 lapot járat. köztük a „Család és Iskolát“ is s azon kívül egy díszesen kiállított emlékkönyvet rendelkezik, melybe a tagok által írott s erre érdemesített művek fognak beírni. Peres Károly nagyfalusi állami iskolai tanító indítványára a tagok dalkört alakítottak indítványozó vezetése alatt.

— A „Néptanoda“ lapunk magatartását a szövetség ügyében bírálat helyett egy pár sorral a legbecsmérőbb kifejezésekkel véli megczafolhatónak. Roszlelkűségnek, „menyországba nem ható“ szózatnak, tényérnyalásnak nevezi a lapunkban megjelent nyugodt méltóságos és ügybuzgalomtól áthatott hangon írt cikket. Így készülnek a szövetséget megcsinálni: égbekiáltó frázissal, és a ki azt készpénz gyanánt el nem fogadja, annak otromba lehurrogásával; emlegetnek tárgyi vitát, alkotmányozást azok, kik egy Péterfy Sándort, egy Paal Ferenczet miniszteri agenseknek tekintik, a minisztert pedig okvetlenül a néptanítók nemes irányu és emelkedett gondolkodását felfogni képtelen embernek tüntetik föl „a sorok közt“; szemben pedig hizelgő szavakkal akarják céljaikra felhasználni. Mellet verdesve hirdetik a néptanítók önértetét, de egymást önértetében botránnyosan megsértik.

— A tanítónők férjhezmenetelére vonatkozólag szűkeblü határozatot hozott a főváros közoktatásügyi bizottsága. Ugyanis kimondta, hogy a tanítónőknek állásával összeférhetetlen a család alapítás. A nemes lelkü Zichy Antal, a bizottsági elnök különvéleményt adott, mely szerint azon — jóindulattal és emberséges érzettel legyőzhető — akadályok miatt, melyckért a többség e határozatot hozta, a férjhezmenetel jogának elvonását megengedhetőnek nem tartja. Először legyünk emberek, azután neveljünk embert. Mint férj össze a fővárosi közoktatásügyi bizottság határozata eme megdönthetetlen elvvel? Vagy hat millió

közoktatásügyi budget mellett az eshetőleges helyettesítés pár ezer forint költsége oly sokat nyom?

— A brassómegyei tanítótestület nemes hivatásához méltó lépést tett az által, hogy a derék Koós Ferencz tanfelügyelő ur által ügyesen egybeállított „Apácza Csere János népszerű életrajza“ cz. művet az „Az apácza Csere János emléke“ czimü alap javára kiadta. A füzet az Apáczaira vonatkozó adatokat élénken állítja egybe. A füzet befejező része így hangzik: Apácza Csere János emléke s vele a brassómegyei 10 magyarajku székelly-csángó községnek örök büszkesége leendő férfin; elmondhatják nemes önértettel ennek a 10 magyar községnek magyarjai, hogy: „Apácza Csere János a mi testünkbeli való test s a mi vérünkbeli való vér volt.“ Rójjá le tehát e tiz magyar község dicsőült vére iránt való háláját azzal, hogy fogadja el ma ezen két indítványomat, u. m.: 1. Apácza Csere János születése helyét Apácza a „Rabszoros“ utcában márványtáblával fogja megörökíteni, s ez emléktáblát a jövő évi Apácza tartandó tanítóegyleti közgyűlésen ünnepélyesen fogja leleplezni. 2. „Apácza Csere János Emléke“ czimen ezen tanító-egylet által kezelendő tőkét fog közadakozás útján gyűjteni, melynek kamatját az apácza községi iskolába járó s onnan bármelyik hazai felsőbb iskolába menendő, apácza szegény, de szorgalmas tanuló segélyezésére fogja örök időn át fordítani. Részemről e kettős cél elérésére a t. tanítóegylet rendelkezésére bocsátom ezen szerény életrajzot, melyet Szabó Károlynak, a dicsőült Apácza e kitünő életirójának ezen megható szavaival zárok be: A dicsőültnek hamvai, mint minden, a mi az emberben földi porrá lettek és elenyésztek, egyedül a szellem, az emberi lélek e mennyei szikrája, az, a mi örök és halhatatlan.“ „Apácza szelleme is kitör a sirból és világot kér. Az ő szelleme adjon életet, fényt és szebb jövőt Brassómegye 10 magyar községének, adjon a mi édes magyar hazánknak! Ajánljuk olvasóink és tanítótestületünk figyelmébe. Egyes füzet ára: 10 krajczár.

— Tornászati vezérfonal cz. alatt Göhring Todor és Józsa Menyhért tornatanítók egy meglehetősen terjedelmű tankönyvet adtak ki, melynek egy példányát szerkesztőségünkhez is beküldötték. Ennek kapcsán említett szerzők megküldték a tornászat terén méltán nagy tekintélynek örvendő Matolay Elek urnak a „Néptanítók Lapja XIII. évfolyamának 23. számában közzétett bírálatára vonatkozó válaszukat, miután említett hírlap szerkesztője annak tért nem nyitott. A műre az érdemleges választ rábízzuk azokra, kik e téren szakemberek, de azt mégis kénytelenek vagyunk megjegyezni, hogy a „Néptanítók Lapja“ a nem is igen terjedelmes válasznak a tárgyiasság néző pontjából nyitható volt. Az ellenválasszal a vitát be is rekeszthette volna. Szakközölközőknek a politikai közölközknél olykor tapasztalható egyoldalúságtól menteknek kell lenniük.

— Egy buzgó pályatárs elvesztéséről értesít a következő szomorú jelentés: A „nagy-szebeni m. kir. állami elemi iskola tanítótestülete mély fájdalommal jelenti felejtethetlen pályatársuk Kisfaludi Török Sándor m. kir. állami elemi iskolai tanítónak hosszas szenvedés után 1881. évi mártius 30-án életének 42-ik, tanítói működésének 20-ik évében tüdővészben iortént elhunytát. Temetése f. hó 1-én ment végbe. Béke hamvaira.